

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

מאמר אני לדודי – ה'תש"מ

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור לש"פ שופטים, ב' אלול, ה'תש"פ

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' אברהם אהרן בהרה"ת מנחם מענדל ע"ה

ברוק

נפטר י"ד ניסן, ערב חג הפסח, ה'תש"פ

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו

לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ב

בי"ה, זי אלול תשי"ז
ברוקלין

שלום וברכה!

במענה על מכתבו בו כותב אשר לומד בישיבה הקי' תומכי תמימים אשר ב... , אודות דוחק הפרנסה במשפחתו שלכן יש סברא שיצא ח"ו מהישיבה ויסייע בענין פרנסת הבית.

והנה פשוט שהקבי"ה הוא הזן ומפרנס לכל והוא נותן התורה ומצוה על לימוד התורה ובפרט לנערים ואברכים כגילו, ולכן מובן ופשוט אשר ע"י לימודו בישיבת תומכי תמימים בתורתנו תורת חיים, לא רק שלא יוגרע בפרנסת הוריו שיחיו והמשפחה בכלל, אלא שאדרבה השי"ת נותן התורה יצו את ברכתו גם להם, ובודאי ימצא אותיות המתאימות איך להסבירם את האמור, ושיעשו כל זה בשמחה ובטוב לבב שזכה שבנם ילמוד תורה, וילמוד הוא בהתמדה ושקידה גדולה ועל חבריו ישפיע ג"כ בזה, ויבשר טוב בכל הענינים האמורים.

בברכת כוח"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר

ב

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).
יצו את ברכתו: ע"פ בהר כה, כא.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שופטים, ב' אלול הבעל"ט, הננו מוציאים לאור מאמר ד"ה אני לדודי, שנאמר בהתוועדות יום ג' פ' שופטים, אור לבדר"ח אלול, ה'תש"מ, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ג' פ' שופטים, ה'תש"פ,
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5780 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

בייה, כ"ו מ"ח תשי"ד
ברוקלין.

האברך ... שי

שלום וברכה!

נתקבל מכתבו בו כותב אשר אביו שי מבקשו לבוא אצלו חזרה ולעזור לו בפרנסתו, ובמילא מחשבות מבלבלות אותו בלימודו ולכן רוצה לחזור למרוקה ולאחר זה לחזור להשיבה, ושואל לדעתי בזה.

הנה בכלל ידוע פסק רז"ל במשנה דאבות, שאין לאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה, ואם בזמן המשנה הי' כבר מצב כזה על אחת כמה וכמה בדורנו זה עקבתא דמשיחא חשך כפול ומכופל, ועל אחת כמה וכמה כשזכה ללמוד בישיבה בה לומדים מאור שבתורה זוהי תורת החסידות.

ובהנוגע לפועל עליו לשקול את עצמו שבאם המוח שליט על הלב שיכול להכריח את עצמו להתעמק בלימוד תורת השם אזי כדאי להשאר בהישיבה והזן ומפרנס לכל ימציא להוריו שי את הדרוש להם בפרנסתם מבלי ענינים דביטול תורה, ובאם המחשבות שלו משוטטות ולא זכה עדיין לכבשם אזי יתייעץ עם הרה"ח אי"א נוי"נ מלאכתו מלאכת שמים עוסק בצ"צ מוה"ר ניסן שי נעמאנאָו וכהוראתו יעשה.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים.

פסק רז"ל במשנה דאבות: פ"ב מ"ד.
חשך כפול ומכופל: לשון חז"ל — שמו"ר פי"ד, ג. תנחומא וארא יד. וראה גם פרש"י בא י, כא. אג"ק ח"ה אגרת א'תצט (ס"ע שא).

מאור שבתורה: ראה ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובקה"ע שם. איכ"ר פתיחתא ב וביפה ענף שם.

המוח שליט על הלב: ראה זח"ג רכד, א (ברע"מ). תניא פי"ב (יז, רע"א). פי"ז (כג, א). פ"ל (לח, ב). פנ"א (עא, סע"ב).

יתייעץ עם .. מוה"ר ניסן שי נעמאנאָו: ראה גם אגרת אליו בתאריך זה (נדפסה בספר "ר' ניסן" — נעמאנאָו — ע' 642 ואילך); ושם (ס"ב): מוסגי"פ מענה להת' ... , ואם יסע הנ"ל למרוקה כפי רצונו, בודאי יבטיח (באָוואָרענען) שלא ישפיע זה כלל וכלל על חבריו הנשארים בכיוון בלתי רצוי, ואל בינתו אשען.

תוכן המאמר

המשל דמלך בשדה מורה על אהבה עמוקה ועצמית של המלך לאלו שנמצאים בשדה, עד כדי כך, שבא אליהם לשדה ובהיותם עסוקים בעניני השדה, וגם אז הם ביחד עם (ובביטול עצמי אל) המלך.

בשדה (ובמילא גם באנשי השדה) גופא יש חילוקי דרגות — שדה הסמוכה לעיר או הרחוקה מן העיר או הסמוכה למדבר, עידית בינונית וזיבורית כו'. וכמו"כ יש מעלה מיוחדת בשנת השמיטה, שבת לה', שאז ניכר בשדה שהיא בבעלותו של הקב"ה, ואז נעשים כל הענינים דתזרע שדך ותזמור כרמך ע"י ההוספה בתורה ומצוותי', ולכן גם הענין דמלך בשדה הוא באופן נעלה יותר, ופועל עילוי בעבודה דאני לדודי — קבלת פני המלך.

הקשר עם שיעור חומש היומי: שבת לוי, שבו בחר ה' לעמוד לשרת גו', אין לו חלק ונחלה בארץ, אלא ה' הוא נחלתו — שלא נחסר מאומה בחלק ונחלה, ואדרבה, באופן נעלה יותר — נוטל פרס מזומן מבית המלך. וההוראה בנוגע לאלו שעבודתם בקו דישכר, שלא יחשבו שהם פחותים מאלו שיכולה להיות אצלם עשירות בגשמיות ע"י עסקם בסחורה, אלא צריכים לידע שמעלתם היא לא רק בחלק לעוה"ב, בענינים רוחניים, אלא גם שולחנך — ענינים גשמיים — גדול משלהם.

בס"ד. יום ג' פ' שופטים, אור לבדר"ח אלול, ה'תש"מ

(הנחה בלתי מוגה)

אני לדודי ודודי לי, ר"ת אלול². ומבאר רבינו הזקן בלקו"ת³, שענינו של חודש אלול יובן ע"פ משל למלך שנמצא בשדה כו'. ועד"ז בנמשל, דהנה נודע שבאלול הוא זמן התגלות י"ג מדות הרחמים⁴ (שאינן חוזרות ריקם⁵), שהם מדותיו של המלך. וכיון שהתגלותן בחודש אלול היא בימות החול, הרי זה באופן שהמלך — שבמקום שנמצאים מדותיו שם הוא נמצא⁶, שהרי הוא ומדותיו אחד⁷ — נמצא ביחד עם אנשי העם הנמצאים בשדה (שזהו המקום שבו נמצאים בימות החול), ומתקשר עמהם באופן שרשאיין [וכפי שמוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁸] ויכולין [כמשנ"ת בארוכה⁹ הענין הנפלא שניתוסף עי"ז] כל מי שרוצה לצאת להקביל פניו (ולהגיש בקשותיהם כו'), והוא מקבל את כולם בסבר פנים יפות ומראה פנים שוחקות לכולם, וכפי שמסיים בלקו"ת, שבחודש אלול יוצאין להקביל אור פניו ית' בשדה, שהו"ע הארת י"ג מדות כו', שנמשכת מבחי' א-ל, שהוא ראשית כל הי"ג מדות (לפי כמה שיטות¹⁰), וכמ"ש¹¹ א-ל הוי' ויאר לנו.

והענין בזה בנוגע למעשה בפועל שהמעשה הוא העיקר¹² (ע"פ המשך הדברים בלקו"ת בביאור פרטי העבודה דחודש אלול, ובתוספת ביאורים והערות בדרושי הנשיאים ממלאי מקומו), שבחודש אלול יש חיות מיוחדת וחדוש בעבודת בני", להיותו חודש הרחמים¹³ וחודש

(1) שה"ש ו, ג.
 (2) אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה
 פ"א. פרי עץ חיים שער ר"ה פ"א. שער
 הפסוקים להאריז"ל עה"פ. ב"ח אר"ח.
 שתקפ"א (ד"ה והעבירו).
 (3) פ' ראה לב, א ואילך.
 (4) ראה סידור האריז"ל להר"ש מרשקוב
 בסדר כוונות ר"ח אלול בתחילתו.
 (5) ר"ה יז, ב.
 (6) ראה גם כתר שם טוב הוספות סימן
 מח. וש"נ.
 (7) ראה תניא שעיהו"א פ"ח.
 (8) סד"ה לך אמר לבי (סה"מ היש"ת ע'
 167. היש"ת ע' 285).
 (9) ראה שיחת ש"פ נצבים היש"ת (תו"מ
 ח"א ע' 216 ואילך).
 (10) ראה זח"ג קלא, א. פרי עץ חיים שער
 הסליחות פ"ד. וראה אג"ק ח"ב ע' שסט
 ואילך. וש"נ.
 (11) תהלים קיח, כז.
 (12) אבות פ"א מ"ז.
 (13) סד"ה אני לדודי היש"ת (סה"מ ריש
 ע' 155).

ועז"נ בסיום הכתוב: הוא ובניו (כל הימים) — אף שלכאורה אינו מובן, מהו הצורך בזכרון מיוחד בנוגע לבניו, דמאחר שהם בניו, הרי בלאה"כ הם מצד עצמם משבט לוי, וא"כ ישנה כבר ברכתם מצד עצמם — שמזה מובן, שזהו בדוגמת מ"ש במשנה⁴⁷ אודות המדות שמנו חכמים לצדיקים ואמרו שזה נאה לצדיקים ונאה לעולם, וביניהם נמנה גם ענין הבנים, והיינו, שענינו ופעולתו הוא באופן שפועל גם על בניו, וגם באופן שנמשך כל הימים, וכדאיתא בספרי⁴⁸ אפילו בחו"ל, היינו, חו"ל בגשמיות וגם ברוחניות.

(ו) **וזהו** אני לדודי ודודי לי ר"ת אלול, שמיד בר"ח אלול מתחיל הענין דאני לדודי, ובאופן שמזה באים בוודאות לענין דודי לי, ועד שנעשים ענין ותיבה אחת (כנ"ל ס"א), ובאופן כזה מקבלים פני המלך בשדה, והולכים אחרי המלך ועם המלך להיכל מלכותו כו'. ועד כפי שהענין הוא בפשטות, שלאחרי שגלו לאדום, הנה כיון ששכינה עמהם, אזי בשעה שחוזרים ועולים, הרי זה באופן ששב הוי' אלקיך את שבותך (עם שבותך)⁴⁹, שהקב"ה (שכינה) חוזר ושב עמהם, ובאופן שאתם תלוטו לאחד אחד בני ישראל⁵⁰, והולכים להיכל מלכותו, בארץ ישראל, ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה⁵¹, ושם גופא — בירושלים עיה"ק, קרית מלך⁵², עיר בה חנה דוד⁵³ מלך ישראל, ושם גופא — בביהמ"ק, מקדש אד' כוננו ידך⁵³, בגאולה האמיתית והשלימה, ובמהרה בימינו ממש.

(47) שם מ"ח.
 (48) עה"פ.
 (49) נצבים ל, ג.
 (50) ישעי' כז, יב.
 (51) תהלים מח, ג.
 (52) ישעי' כט, א.
 (53) בשלח טו, יז ובפרש"י. וראה זח"ג
 רכא, א.

ועי"ז ניתוסף גם בענינים הקשורים עם שדך וכרמך (כמדובר כמ"פ שענין של תורה לא יכול להיות באופן שבגללו יהי' איזה גרעון ח"ו, ומזה גופא מובן, שכל המעלות שישנם בתזרע שדך ותזמור כרמך במשך השש שנים, נעשים בשנה השביעית ע"י ההוספה בתורה ומצוותי, כיון שהוספה זו היתה בזמן שבו הי' בשנה שלפנ"ז ובו יהי' בשנה שלאח"ז הענין דתזרע שדך ותזמור כרמך).

(ה) **ויש** לקשר זה עם שיעור החומש דיום זה, משלישי עד רביעי, שהתחלתו³⁸, לא יהי' לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל גו' ה' הוא נחלתו, וסיומו³⁹, כי בו בחר ה' אלקיך גו' לעמוד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים. והענין בזה, כפי שמפרש רש"י בפ' עקב בפסוק⁴⁰ בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי גו' לעמוד לפני ה' לשרתו גו' על כן לא הי' ללוי חלק ונחלה עם אחיו, לפי שהובדלו לעבודת מזבח ואינן פנויין לחרוש ולזרוע, ולכן, ה' הוא נחלתו גו', נוטל פרס מזומן מבית המלך, וכמשנ"ת בזה בארוכה⁴¹, שענין זה שאין לו חלק ונחלה בארץ הקודש, אינו חסרון ח"ו, היינו, שההבדלה לעמוד לפני ה' לשרתו אינה נוטלת ממנו את העילוי שיש בחלק ונחלה, אלא אדרבה, ענין זה הוא אצלו באופן נעלה יותר, דכיון שנוטל פרס מבית המלך, מובן, שיש לו גם חלק (בביזה⁴²) ונחלה (בארץ⁴²) שמקבל המלך (כמבואר בהלכות מלכים⁴³).

ומזה מובן בנוגע לאלו שעבודתם היא בקו דישכר, בעניני לימוד התורה, שאין להם חלק ונחלה בעבודה גשמית כמו אלו שעבודתם בקו דזבולון, ולכן לא יכול להיות אצלם ענין העשירות כמו אצל אלו ששייכים לקו דזבולון, שהרי הרוצה שיעשיר ירבה בסחורה⁴⁴ — שצריכה להיות אצלם עבודה מיוחדת בענין דאל יבוש מפני המלעגיגים⁴⁵, שגם הם שומרי ומקיימי תומ"צ, אבל חלקם ונחלתם באופן דשבט זבולון, שלא יחשבו שהם פחותים מהם ח"ו, אלא עליהם לדעת שגם בנוגע לענינים גשמיים הרי זה באופן ששולחנך גדול משולחנם (כלשון המשנה⁴⁶), היינו, שמעלתם היא לא רק בחלק לעוה"ב, ולא רק בענינים רוחניים, אלא גם שולחנך — ענינים גשמיים — גדול משלהם.

(38) פ' שופטים יח, א"ב.

(39) שם, ה.

(40) י, ח"ט.

(41) שיחת ש"פ עקב, כ"ף מנ"א שנה זו.

(42) פרש"י שופטים שם, א.

(43) פ"ד ה"ח"ט.

(44) ראה נדה ע, ב.

(45) ראה רמ"א או"ח בתחלתו.

(46) אבות פ"ו, מ"ה.

החשבון¹⁴, ככל הפרטים שבכל אחד ואחד מהם. וכל פרט חדור ונעשה באופן דאני לדודי, ובאופן שהעבודה דאני לדודי פועלת מיד האתערותא דלעילא דדודי לי (לא רק לי, אלא דודי לי), ובאופן שב' התנועות דמלמטה למעלה (אני לדודי) ומלמעלה למטה (דודי לי) נעשים מציאות אחת, ועד שמכל ד' הענינים (אני לדודי ודודי לי) נעשית תיבה אחת (שזה מורה על היחוד ביותר) — אלול. ועי"ז נמשכת כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה וחתימה טובה, וגם כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה ברוחניות, וגם כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בגשמיות כפשוטה, כמבואר בדרושים שלאח"ז בלקו"ת¹⁵ שעיקר הדין בר"ה (ועשי"ת) הוא בנוגע לגשמיות הענינים כפשוטם, וכפי שמוסיפים — כיון שזהו ענין שצ"ל בפירוש יותר כל האפשרי¹⁶ — שזהו בטוב הנראה והנגלה. וענין זה מתחיל מר"ח אלול, וכמובא מהמהרי"ל¹⁷ שנהגין (ומנהג ישראל תורה הוא¹⁸) שכשכותב אדם אגרת לחבירו צריך לרמוז בהתחלתו שמבקש עליו ומאחל לו שנה טובה ומתוקה.

(ב) **ויש** להוסיף בביאור כללות הענין דמלך בשדה, דהנה, כללות החילוק בין המעמד ומצב שהמלך בהיכל מלכותו, הוא, שבשעה שנמצאים בהיכל מלכותו של המלך, הרי אפילו מחוי במחוג קמי מלכא¹⁹ נחשב מרידה במלכות, ועאכו"כ שאסור לעשות מלאכה לפני המלך בהיכל מלכותו. משא"כ בשדה, הרי אדרבה, שם ישנו התפקיד של עשיית מלאכה, ועשית כל מלאכתך²⁰, שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך²¹. ואעפ"כ ישנו זמן שהמלך נמצא בשדה, שזה מורה על אהבה עמוקה ועצמית של המלך לאלו שנמצאים בשדה עד כדי כך שבא אליהם לשדה כו', והיינו, שבהיותם בשדה הרי הם ביחד עם מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובהיותם עסוקים בעניני השדה עומדים בביטול עצמי אל המלך כו'.

(ג) **ובפרטיות** יותר, ובהקדים, שע"פ המבואר בלקו"ת שם (ובכ"מ ובפרט בדרושי במדבר סיני²²) החילוק בין עיר שדה

(14) ראה סה"מ תרצ"ו ע' 141 ואילך. (18) ראה ירושלמי פסחים פ"ד ה"א. תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. לקו"ש ח"ד ע' וש"נ.

(15) ר"ה נט, ב — מהגהות מיימוניות

פ"ג מהל' תשובה.

(16) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ב

ס"ז.

(17) הלי ימים הנוראים (הובא באל"י רבה

או"ח סתקפ"א ס"א).

(19) ראה חגיגה ה, ב.

(20) יתרו כ, ט.

(21) בהר כה, ג.

(22) ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר

ע' ח.

ומדבר, מובן, שבשדה גופא יש כמה דרגות, שהרי אינו דומה שדה הסמוכה לעיר או הרחוקה מן העיר או הסמוכה למדבר כו'. ונוסף לזה מצינו (גם בנוגע להלכה) שבשדה יש חילוקי דרגות דעידית בינונית וזיבורית²³. ומזה מובן גם החילוק בנוגע לאנשי השדה, שאינם דומים אנשי השדה שיש להם שדה עידית, שיגיעתם היא פחות בגשמיות, ויותר בידיעת תכונות השדה כו', וע"ד מ"ש²⁴ יושבי הארץ, שהיו בקיאין בישובה של ארץ כו' (לידע תכונותי' אם היא מתאימה) לזיתים כו' לתאנים (ועד"ז מצינו בנוגע לפלפלין²⁵ או זרע אחר), משא"כ אלו שצריכים להתעסק עם שדה זיבורית, צריכים השתדלות יתירה בחרישת השדה וכיו"ב. ומובן מזה גם החילוק בענין שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמור כרמך כפי שהוא בעבודה הרוחנית²⁶, שיש בזה חילוקים מיום ליום, שהרי כל יומא ויומא עביד עבדית²⁷, ועאכו"כ מצד החילוקים בבעל השדה, בדוגמת מ"ש גבי אברהם ויקם שדה עפרון גו'²⁸, ומפרש רש"י תקומה היתה לו כו', והיינו, שעיי"ז שבעל השדה מתעלה למעמד ומצב אחר, ה"ה פועל עלי' בכל נכסיו, ועד שגם השדה נעשית באופן של קימה כו'.

וכמו"כ יש מעלה מיוחדת בשדה בשנת השמיטה. והענין בזה, דהנה כתיב²⁹ שש שנים וגו' ובשנה השביעית שבת שבתון יהי לארץ שבת לה' שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור גו', והיינו, שגם בשנה השביעית לא מתבטלת מציאות השדה (אויס שדה), שהרי היא נשארת במציאותה כפי שהיתה בשנה הששית, וכפי שתהי' בשנה השמינית, אלא שנעשה שינוי באופן הבעלות על השדה, שלא מעבדים אותה, אלא היא במעמד ומצב של שביטה, ושבתה הארץ שבת לה³⁰, שעיי"ז ניכר באופן גלוי לעיני כל בשר, אפילו אינם יהודים, שהשדה היא בבעלותו של הקב"ה, בעה"ב של כל העולם וולהעיר גם מהידוע³¹ שיש ב' סברות בענין שביעית, אם זה באופן של אפקעתא דמלכא³², היינו, שנעשה הפקר עיי' הקב"ה, ורצון האדם לא יכול לשנות מאומה, כיון שהקב"ה הפקיע מרשותו להיות לה' כל הארץ בגלוי, או שיש בזה גם תפיסת ידי אדם,

(23) ראה ב"ק, ב ואילך. ועוד.
 (24) וישלח לו, כ ובפרש"י. שבת פה, א.
 (25) ראה תנחומא קדושים י. פרש"י קהלת ב, ה.
 (26) ראה לקו"ת בהר מ, ב ואילך. ובכ"מ. וש"נ.
 (27) ראה לקו"ש חיי"ז ע' 287 ואילך.
 (28) לשון הגמרא — ב"מ לט, רע"א.
 (29) ראה שם ואילך.
 (30) שם, ב.
 (31) ראה לקו"ש חיי"ז ע' 287 ואילך.
 (32) לשון הגמרא — ב"מ לט, רע"א.

שצ"ל אצלו הרצון להפקיר כו'. ונפק"מ להלכה בפועל בכמה ענינים, אם יש חיוב מעשרות וכיו"ב אם לא הפקיר, וכן אם מותר ליטול פירות מן השדה כו' (דכיון שהדבר תלוי ברצונו, הרי מצדו אין זה הפקר כו'), כמבואר באחרונים]. ומזה מובן גם בנוגע לעבודה הרוחנית, ועד גם בחוץ לארץ ששם לא נוהגת שמיטת קרקעות³³ [וכמו בענין הקרבנות, שתפלות במקום קרבנות תקנום³⁴], שבשנה השביעית שהיא שבת לה', צ"ל שינוי בעבודה הרוחנית, בדוגמת השינוי בגשמיות שישנו אפילו בזמננו זה בארץ הקודש, ארץ אשר גו' תמיד עיני הוי' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה³⁵ [ומובן, שבשנה מיוחדת, "השנה" בה"א הידיעה, שבת לה', הנה גם הענין דעיני הוי' אלקיך בה הוא באופן מיוחד], וממנה נמשך ונשפע בכל הארצות, אפילו בזמננו זה, שנעשה עילוי בעבודת האדם כו'.

ד) ומזה מובן בנוגע לענינו של חודש אלול, שאז נמצא המלך בשדה, שכיון שבשנה השביעית נעשית השדה של כל אחד מישראל ושל כל בני' באופן דושבתה הארץ, במעמד ומצב של שבת לה', הנה אע"פ שבערך העיר של שנה השביעית הרי זה עדיין מעמד ומצב של שדה, מ"מ, מובן העילוי שכזה עד לאופן שלא בערך לגבי מעמד ומצב השדה כפי שהיא במשך שש השנים, שלכן אין דומה כלל מעמד ומצב המלך בשדה במשך השש שנים לגבי המעמד ומצב דמלך בשדה כפי שהוא בשנה השביעית. ועילוי זה נמשך ופועל גם בעבודה דאני לדודי, שזהו מה שרוצה לקבל פני המלך ביצאו לשדה, שישנו האופן שרוצה ורשאי ויכול לגשת אל המלך כפי שהוא במשך שש השנים, וישנו האופן היותר נעלה בזה כפי שהוא בשנה השביעית. ובמילא הרי זה פועל גם בענין דא"ל הוי' ויאר לנו, שהו"ע הארת י"ג מדות הרחמים שישנה בכל ימי חודש אלול, כמבואר בדרוש זה בארוכה.

וענין זה נמשך גם בכל הענינים הקשורים עם שדך וכרמך, שישנם גם בשנה השביעית, דהנה, נוסף לכך שהברכה שבשנה השביעית קשורה עם מעשה בני אדם בשנה הששית, כמ"ש³⁶ וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית גו', הרי גם בשנה השביעית צ"ל הענין דכל יומא ויומא עביד עבדית³⁷, אלא שהעבודה היא באופן שמנצלים את הזמן שנתפנה מעבודת השדה והכרם וממלאים אותו בענינים של תורה ומצוות³⁷,

(33) ירושלמי שביעית רפ"ו. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ד הכ"ה.
 (34) ראה ברכות כו, א"ב.
 (35) עקב יא, יב.
 (36) בהר כה, כא.
 (37) ראה לקו"ש חיי"ט ע' 612. וש"נ.